

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Conclusio. - Vtrùm Virtutes in animo separato meneant?

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

*Vtrum Virtutes in animo separato
maneant?*

IN virtutibus tam mentis quam mori-
s (vt ait Thomas) considerantur duo,
materia & forma: materia in illis est pro-
pensio seu inclinatio quaedam animæ
appetentis ad actiones & opera: forma
autem est ordo rationis tendens in pri-
mam causam. Secundū materiam, vt ait,
non manent, quippe non erit concupis-
centia, non erit timor, non erit distribu-
tio rerum, &c. secundum formam verò
manebunt perfectissimæ: omnis enim il-
larum ratio exactè tum dirigeretur secun-
dum rationis ordinem & decorum: erit
enim in animo separato prudentia sine
erroris metu, erit fortitudo sine timore
mali, erit temperantia sine stimulis appe-
titus, erit sapientia sine vlla ignorantia
mētis. Cōcludit ergo (etsi species & phā-
tasmata corrupto corpore obliterentur,
quæ hauriūtur à sensib.) remanere tamē
puras & immobiles species possibilis in-
tellectus quia neq; interitu subiecti, neq;
impetu contrarij, neq; alio quouis modo

Species pu-
ræ possibilis
intellectus
manent in
animo se-
parato.

Hh 3 con.

Obiectio &
Solutio.

concutiuntur. Est enim intellectus im-
mortalis, speciesq; in illo altius infixæ o-
mnino immutabiles & perpetuæ. si dicas
virtutum species non esse ipsas virtutes,
indeq; concludas virtutes ipsas in animo
seiuñcto à corpore nõ manere, Respon-
deo non solum species virtutum, sed i-
psum ordinem, in quo illarũ forma cer-
nitur & consistit, post mortem in animo
elucere. Verum enimverò animaduertẽ
dum est, ordinem duplicem esse: vel cõ-
templationis ad subiectum, vel actionis
ad obiectam materiam: ille est per reflex-
um intellectus in seipsum, hic verò fit
per motum & quasi transitum in rem ex-
ternam: ille post hanc vitam manet, hic
cum rebus caducis (in qua transit) tolli-
tur. Quod verum hoc sit, quod dicitur,
hinc liquido constat, quia virtutes morũ
non sunt in sensu, aut in aliqua corporis
potentia quæ concidit, sed in animo ra-
tionis compote, qui à corpore separatus
secundum Aristot. in perpetuũ, sine vl-
lo essentię suæ lapsu aut labe subsistit. Si
ergo virtutes morum sint habitus animi
non corporis, id est, æterni subiecti non
mor-

Lib. 3. de a-
nimo. c. 5.

mortalis, absurdum profectò esse videatur, si manente animo nullū virtutis vestigium in eo relinquatur. At dices has morū virtutes in appetitu sensitivo, qui labefactatur cū corpore, reponi: idq; cōfirmas ex vltimo c. primi lib. Ethicorum vbi philosophus id ipsum asserit. Si tantum sit tibi otij illuc reuerte, verba philosophi lege, sententiam considera, & ni maximè fallar, hunc sensum inuenies, quòd in appetitu insint virtutes quidem inchoatè at in voluntate proprie & absolute inchoanter enim in appetitu perficiuntur in voluntate: Hinc passim in 3. libro virtutes & illarum actiones omnes voluntariè dicuntur: hinc etiam habitus animi non corporis aut appetitus definiuntur. Huc ergo omnia tendunt, vt alienum non esse vel à ratione, vel à sensu Aristot. vel a veterum opinione, vel deniq; ab ipsa veritate existimemus: si morum virtutes secundum formale suum (vt loquuntur) esse in animo separato manere doceamus: secundum formale suum esse dico, q̄a sublata materia externa, in qua transeunt, immortalis & incōmutabilis

Hh 4 sub.

subsistit anima, in qua magis magisque per
 ficiuntur. Nam ut bonæ artes cum per sen-
 sus externos discuntur, sunt quidem rudi-
 ores, quam in mentem receptæ ac elabo-
 rata: ita virtutes morum in appetitu in-
 choatæ lumen quoddam habent, in ani-
 mo vero seiuncto impressæ propria luce
 illustrantur. In eo enim omni vitiorum
 pestilenti halitu, omnique affectum con-
 tagioso fulmine remoto: non aliter quam
 radij æternæ sapientiæ lucent. & ita sanè
 lucent, ut sine voce loqui, & sine corpo-
 ris nexu internas & amabiles actiones
 quasi exercere per species olim conceptas
 & nunc perfectas videantur. De virtuti-
 bus mentis hinc nihil ago. Nam de illis
 constat, quod post diuortium animi à cor-
 pore constanter maneat, cum ad veram
 contemplationem, quæ est propria velu-
 ti actio mentis, requirantur. Est tamen
 & in illis post separationem vis maior, &
 lux (ut ita dicam) longè splendor & ef-
 ficacior, quippe in corpore illarum vis re-
 tusa est, & lux nubeculis multarum per-
 turbationum aliquantulum obscurata.
 Sed ut dispersis nubibus stellæ in serena
 nocte

nocte: ita disruptis veluti catenis corporis virtutes in libera & soluta mente splendent. Tum enim simplex & sincera essentia virtutis in simplici & sincera substantia mentis cernitur, eademq; quasi in gyrum rationis versa, non sine incredibili voluptate & desiderio ad circumferentiam primi motoris (cuius imaginem mens nostra gerit) flectitur.

Distinctio questionis.

Duplex est essentia vir- tutis.	Materialis quæ transit, vel in	Externum obiectum, quale est pecunia, periculum, &c.
		Internum affectum, qualis est voluptas, ira, &c. hoc modo accepta non manet.
	Formalis, quæ in se manente actione animi, & in ordine mentis ad primam causam versatur: & hæc simplex virtutis essentia post mortem in animo separato manet.	

Opp.

Morales virtutes teste philosopho sunt in appetitu, sed appetitus perit: ergo virtutes morales pereunt. Maior est Arist. in ultimo cap. lib. primi minor probatur, quia appetitus est potentia corporis.

Resp.

Sunt in appetitu inchoati ut aiunt, sed sunt in
Hb 5 *volun-*

voluntate perfectiue: quare et si appetitus deficiat, voluntas tamen intellectiua inuoluta & inconcussa manet.

Opp.

Morales virtutes solum ad politicum usum inferuiunt, sed vsus politicus cum hac vita corrumpitur: ergo morales virtutes corrumpuntur: maior constat ex primo lib. cap. secundo: vbi docet philosophus, quod finis huius scientie sit actio, non contemplatio.

Resp.

Maior vera est si considerentur virtutes morales quo ad materiam in quam transeunt, non quo ad formam, in qua perpetuo conseruantur.

Opp.

Forma moralis virtutis est in debellandis virijs & moderandis affectibus: sed vitia & affectus post hanc vitam non sunt: ergo ne sunt virtutes morales.

Resp.

Forma virtutis quæ.

Non forma, sed vis quadam virtutis in hac pugna cum virijs & affectibus perspicitur, eademq; vis ex parte non simpliciter virtuti conuenit, ex parte dico vis non victoria. Nam in via est pugna, in victoria est quies & perfectio. Hac verò quies tum maximè probatur, cum mens separata in seipsam per veram contemplationem vertitur.

Opp.

Ridiculum est, vt animi separati fortes aut temperantes dicantur: ergo absurdum est virtutes morum in animis separatis collocare.

Resp.

Resp.

Non magis ridiculum est fortes ac temperantes illos dicere quam eos, qui caste & honeste hic vixerint, beatos appellare. Nam quamuis externus actus huius vita clauditur, internus tamen animi habitus retinetur, quippe virtus politicum vsum in externis, theoreticum vsum in rebus internis habet.

Opp.

Fortitudo ab Arist. definitur, vt periculum: temperantia vt voluptatem: liberalitas vt pecuniam spectet, &c. sed sic in hac vita solum habentur: ergo inanis videtur ista positio, qua aeternitatem virtutum defendit.

Virtutum vsum est vel politicus vel theoreticus.

Resp.

Nimis obtundit nos hoc argumentum, nam sepe de obiecto externo & interno, sepe de vso politico & theotico, sepe de natura composita & simplici virtutum moralium diximus. Quamuis ergo desinantur virtutes a philosopho per obiecta externa quoad politicum vsum in natura composita: non tamen sequitur quin desinantur per obiecta interna, quoad vsum theoreticum in natura simplici & absoluta, vt patet in libro decimo ethicorum, vbi simplicem essentiam virtutis & felicitatis philosophus erudit.

Natura virtutis simplex & composita.

Opp.

Vt lux maior minorem obscurat, ita virtus theoretica, qua est eminentior, politicam, qua est inferior, tollit sed virtutes post hanc vitam solum theoretica succedunt: ergo politica & morales tolluntur.

Resp.

Resp.

Lux maior minorem obscurat quidem, sed non tollit, fateor ergo post hanc vitam diutius politicas virtutes non dici: ipsas tamen virtutes omnino tolli ac deleri nego. Nam etsi actus & existentia concidat, forma tamen & essentia manet, quæ simplex, æterna & immutabilis habetur.

Opp.

Beatitudo animi separati in sola contemplatione primæ causæ consistit: ergo videtur absurdum moris aut mentis virtutes adhibere ut beatiore simus. Antecedens est Aristotelis & in decimo Ethicorum, & in 12 Metaph.

Resp.

Et si omnis beatitudo post hanc vitam à Deo est, id bonum tamen, quod dederit, perire non finit, Est enim contra naturam summi boni, id quod verè bonum est, omnino tollere. In separatione ergo animi à corpore non delentur virtutes, sed augentur potius, ut simpliciores ac diuiores factæ nos similiores Deo faciant: quem tanquam speculum omnium virtutum tum verè suspicimus & admiramur.

LAUS DEO.

LIBER